

OM LØSGÆNGERI.

I Tyskland har man sagt, at man kunde dele dette lands befolkning i to lige store grupper, en tiggende og en, som blev tigget. Denne udtalelse viser, hvilken betydelig social betydning løsgængeriet har fået. Skønt man i Tyskland anser det overhåndtagende løsgængerier for noget lokalt, er det i virkeligheden ikke tilfældet; thi i England er man tilbøjelig til samme mening for dette lands vedkommende, og samtidig vækker spørgsmålet stor opmærksomhed i flere andre stater.

Løsgængeriet berører vistnok for en væsentlig del fattigvæsenet og det exekutive politi, men det har ikke mindre indflydelse i penitentiaire forhold, fordi det avler forbrydelser og tilbagefald. I den sidste henseende står det i nøje forbindelse med det for straffefulbyrdelsen så besværlige recidivistspørgsmål. Det er således opstillet som forhandlingsemne for den forestående fængselskongres i Rom i 1884.

Spørgsmålet selv er jo ikke nyt, men det er løsgængeriets overhåndtagelse i de sidste 5—10 år, som har tiltrukket sig opmærksomheden og givet det dets voxende sociale betydning. Om grunden til denne udvikling er der ingen væsentlig uoverensstemmelse i meningerne. Den søges i de i de sidste årtier stærkt forandrede arbejdsforhold, således

i den betænkning, der er afgiven af det af de danske retsbetjente i 1881 nedsatte udvalg om foranstaltninger til modvirkning af vagabonderingen, således i skrifter fremkomne i Tyskland, deriblandt „Die Vagabundenfrage“ af STURSBERG, og således også af nationaløkonomerne.

Lavsvæsenet med sine herberger og sin geschenk, sin anvisning på arbejde m. m. holdt i almindelighed de vandrende håndværkssvende fri for at betle og vagabondere på samme tid, som det holdt tilgangen til håndværket indenfor rimelige grænser, afpassede efter behovet. Den voxende storindustri, maskinernes udvikling og tiltagende anvendelse i industriens tjeneste, den fysiokratiske theoris fordring på næringsfrihed bragte alt i dette århundredes begyndelse Frankrig, England og Preussen ind på næringsfrihedens principer i større eller mindre udstrækning. Frem heraf voxede senere den fuldstændige næringsfrihed i flere lande, således i 1857 i Danmark, 1859 i Østrig og 1869 i det tyske rige. Hermed faldt lavene og med dem de mange for håndværkernes udvikling og erhverv betryggende bånd, kun den rejsende håndværkssvend blev tilbage, og traf man ham før kun betlende paa landevejen, kan man nu f. ex. møde ham, ung, velklædt, alt om efterårsaftenen på Københavns gader, lettende på hatten og tiggende.

Istedenfor håndværkeren fik man arbejderen, af navn fri, men i virkeligheden mere afhængig end før af arbejdsgiveren og af markedets svingninger. Disse komme dels tilfældigt, dels periodisk, særlig om vinteren, og de medføre som oftest arbejdslønnens nedgang eller arbejderens afsked. Medens håndværkeren forhen gik på vandring mindre ofte af tvang, mere for at følge god skik og lære noget, drive arbejdsforholdene nu mange til at søge andendets hen for at finde arbejde; er dette forgæves, medfører det let fornedrelse og fald. Den dårlige og den usolide arbejder bliver snart en stedse rejsende håndværkssvend. Hele verden står ham jo åben, som skomageren svarede, da han på landevejen mødte amtmanden og denne sagde: „Jeg

er amtmand over Ribe amt“. — „Og jeg er skoma'ersvend over hele verden“. Dette rejseliv fører meget let til løsgængereri, drukkenskab og tyveri, fordi de gamle støtter fra lavsvæsenets tid mangle nu. Karakteristisk udtaler politipræsidiets i Köln i en beretning: Halvdelen af de mandlige vagabonder have ikke skjorten på kroppen, men næsten enhver har sin brændevinsflaske i lommen. Og så arbejderens hele uddannelse fra lærling, også den yder i mange tilfælde et bidrag til at udvikle vagabonden. Drengen sættes i lære med eller uden kontrakt; denne er ofte kun et ringe bånd. Når han har lært noget, forlader han læren, fordi han venter højere løn andensteds. Måske får han den, måske ikke; i så tilfælde er han uden erhverv, så bliver han rejsende håndværkssvend.

Medens det foran anførte kan kaldes de sociale årsager til løsgængeriets overhåndtagen, kan løsgængeriet naturligvis også hvile i noget individuelt, en løs, doven natur, en slet opdragelse, dårligt eksempel, dårlige tilbøjeligheder, ligesom det demoraliserende i rejselivet tilfods med dets ofte dårlige selskab let kan få bugt med en svag natur eller et ungt menneske, når pengene ere gåede med og der må fægtes for at leve. Betegnende i så henseende er et brev, hvoraf STURSBURG anfører et stykke i „Die Vagabundenfrage.“ Det lyder således:

„Kære moder! Jeg vil meddele dig, at jeg nu er i Strassburg og endnu ikke har arbejde. Jeg havde for længe siden kunnet have arbejde, men jeg har endnu ikke haft lyst dertil, og nu vender jeg tilbage til Westphalen. Det landstrygeri er jeg ikke ked af endnu, og jeg havde slet intet imod at løbe endnu en 6 uger omkring. Nu kommer jeg til en dårlig egn; men jeg vil skynde mig derigennem for igen at komme til dig i Westphalen. Jeg er ikke forsagt, penge og brød mangler jeg aldrig.“

Der kan til de anførte årsager til løsgængeriets trivsel endnu føjes det eksekutive politis mangel adskillige steder på numerisk styrke til at kunne gribe hæmmende ind, vel også hist og her en øvrighedspersons svaghed ligeoverfor

anholdte betlere, ligesom også sådannes anbringelse i arrest sammen med endnu slettere individer, mangelfulde eller mindre praktiske forholdsregler fra publikums side, som hidføre det modsatte af, hvad der tilsigtedes, hvilket nærmere skal blive omtalt senere, og endelig publikums svaghed til at opfylde enhver betlendes anmodning. I sidstnævnte henseende anfører STURSBERG i det før nævnte skrift, hvorledes en referendar i Berlin havde væddet om, at han fra 7 morgen til 7 aften skulde sammentigge 6 mark. Han havde alt kl. 4 indsamlet 6½ mark, og af 130, som han havde tiltalt, havde kun 42 afslået at give noget. På dårlige individer, som dag ud og dag ind kunne ernære sig godt efter deres forhold alene ved at tigge, gives der jo overalt eksempler nok. I den preussiske landdag bragtes spørgsmålet i December f. å. på bane, og som årsag til løsgængeriets tiltagen anførtes autoriteternes for milde optræden og publikums falske humanitet.

Af den i korthed givne fremstilling af årsagerne til løsgængeriet og særligt til dets tiltagende omfang fremgår dets ødelæggende betydning såvel for den arbejdende klasse som for samfundet i det hele taget. Dette træder endnu klarere frem igennem de tal, hvormed man flere steder har søgt at dokumentere dets voxende udbredelse. Kan det end siges om disse tal, at de i flere tilfælde ere kun kalkulatoriske, fordi det ofte har været vanskeligt at få bestemte oplysninger, så kan det på den anden side anses for sandsynligt, at de snarere kunne forhøjes end formindskes.

Den foran nævnte betænkning fra det i *Danmark* af retsbetjentene nedsatte udvalg til overvejelse af foranstaltninger til modvirkning af vagabonderingen indeholder oplysninger, som ere indhentede ved henvendelse til landets samtlige jurisdiktioner. Herefter var der anholdt for løsgænger og betleri 1038 individer i 1870 mod 1796 i 1880, og af disse vare henholdsvis 710 og 1055 håndværkere; omkostningerne i disse sager beløb sig i 1880 til lidt over 33000 kr. Som vidnesbyrd om, hvor ringe udsigt til ar-

bejde denne omvandring giver, anføres, at af c. 50000 viserede i 1880—81 have kun 7000 opnået arbejde. Iligemåde viser den ofte stærke tilstrømning til mindre købstæder, som ligge udenfor hovedruterne, og hvor der er liden sandsynlighed for at finde arbejde, at dette ikke altid er hovedopgaven. Betænkningen regner, at befolkningens daglige udgift til løsgængere kan anslås til 1000 kr., og omtrent 1 pro mille af befolkningen er mere eller mindre stadigt på vandring, og dog ere adskillige ikke medtagne, fordi de ingen forpligtelse have til at mælde sig hos politivrigheden. De gældende lovbestemmelser vedrøre nemlig hovedsagelig kun håndværkere og udlændinge; efter disse har dog håndværkeren det fortrin fremfor den egenlige løsgænger, at han kan hjemsendes med tærepenge; denne skal overgives til fattigvæsenet.

For *Tysklands* vedkommende findes adskillige oplysninger om løsgængeriets omfang. Således vare i kongeriet Sachsen 26587 individer anholdte for betleri og løsgængereri fra April 1879 til Marts 1880. I Mecklenburg-Schwerin vare 10000 anholdte og straffede i 1879; bekostningerne herved udgjorde 180000 mark. I Würtemberg anslog man løsgængernes antal i 1878 til 77000, i provinsen Hessen udgjorde de i vinteren 1877—78 over 10000. Staden Berlins asyl- (obdachlose) benyttedes i 1879 af 110000, den private asylforenings af 120000. I Bayern dømtes i 1879 for betleri og løsgængereri 108911, dobbelt så stort et antal som i 1872. I 1880 regnedes antallet af betlere i Tyskland til 200000 og deres daglige indtægt til 300000 mark. I Preussens 18 anstalter til forbedring af landstrygere og lignende var der i 1874 interneret 4534 individer, medens tallet i 1880 var 15721. Tallet på dem, som straffes for løsgængereri og betleri, er imidlertid kun ringe i forhold til de omrejsende håndværkssvendes antal. Således besøgte herbergerne i Bielefeldt alene i 1880 af 12315. En del af de ovennævnte tal ere tagne af „Die Vagabundenfrage“, hvilket skrift indeholder

flere interessante detaljer særligt for Westphalens og Rhin-provinsens vedkommende.

I *Frankrig* er der i slutningen af forrige år forelagt et lovforslag om recidivisterne, som giver oplysninger, der bærer det samme emne. I 1871—75 er det gennemsnitlige årlige antal pådømte forbrydelser (*délits*) 132623, i 1876—80 146024, samtidig er det gennemsnitlige årlige antal af generelle tilbagefald (i samme forbrydelse) henholdsvis 60184 og 70731, altså tilbagefaldenes antal er voxet. Disse falde på tyveri, bedrageri og løsgængeri. I Rennes er således en løsgænger dømt for 48de gang til fængsel. Antallet af anklagede recidivister, som ere dømte to gange i et år, var i 1878: 6551, i 1879: 7556. Overhovedet er resultatet i Frankrig dette, at tilbagefaldet blandt de for *crimes* dømte er stationær, hvilket for en del hidrører fra en i 1863 vedtagen lov, som overfører adskillige kvalificerede forbrydelser til *délits*. Derimod er tilbagefaldet blandt de øvrige dømte voxet til det dobbelte fra 1861—1880, og antallet af dømte recidivister i forhold til det hele antal dømte når i 1880 fra 45 til over 50 pct.

Hvad kan der gøres for at modarbejde og forebygge løsgængeriet? Således omtrent lød et spørgsmål, som *Howard Association* i London i 1882 stillede til adskillige autoriteter og private mænd såvel i som udenfor England. Af de besvarelser, Selskabet modtog, foranstaltede det et uddrag udgivet under titlen „løsgængere og bøttere“. Udtalelserne ere klassificerede efter de enkelte punkter, hvori de falde sammen således: mere almindelig og mere afgørende brug af de tilstedeværende repressive midler; tvungent ophold for løsgængere i længere tid end hidtil; hurtig individuel undersøgelse er uundgåelig; sikker bistand, men aldrig ubetinget; politiets bistand; midlertidig hjælp; hjælpekomiteer i forening med forstanderne; anbringelse i celle; kort militær tjeneste; loven om fattiges opholdssted og flytning; fattigautoriteternes nuværende meget begrænsede myndighed; den

nærværende ubegrænsede given almisse til løsgængere, som er uundgåelig på grund af mangel på den nødvendige beskyttelse af loven og af exekutivmagten.

Foruden den anvisning på hjælpemidler, som ligger i de foran nævnte punkter, udtales af mange, at det er den hjælp, som ydes udenfor anstalter, der er uheldig.

De fleste udtalelser ere selvfølgelig fra England. For *Hollands* vedkommende har justitsministeren *MODDERMAN* bemærket, at indespærringen af tiggere i arbejdshuse eller korrektionsanstalter er mere virksom end deres anbringelse i åbne anstalter, hvorfra de kunne løbe bort.

Sachsen har med held behandlet sine landstrygere i arbejdshuse på strenge betingelser, såvel hvad arbejde som behandling og indespærring angår. Derigennem har man opnået større tvang, større sikkerhed og større forbedring, end *Hollands* åbne anstalter på landet yde.

Af *De Forenede Stater* i Amerika ere de fleste langt mere plagede af landstrygere end England. En eller to stater, således *Connecticut*, have haft mod til at anvende afskrækkende midler. *Connecticut* sender løsgængerne til statsfængslet, hvor de iføres fangedragt og må arbejde som forbrydere. De idømmes fra 4 til 8 måneders ophold, og resultatet har været ualmindelig godt.

De efter det nævnte uddrag anførte midler angå, nogle den egenlige løsgænger og hjetler, andre arbejderen på rejse for at søge arbejde; men tanken har dog åbenbart væsenligst vendt sig til den første. Det er imidlertid givet, at opmærksomheden også i høj grad må rettes på at støtte den sidste og det så meget mere, som der i almindelighed udrettes mest ved de præventive midler ligeoverfor den endnu ikke fordærvede, medens repressive midler let bringe en sådan til at synke dybere. Derfor kunne også lovgivningens midler, når de ikke anvendes med tilbørligt hensyn til individet, let blive til skade for den enkelte og ikke til gavn for samfundet. Hensynet hertil såvel som til, at autoriteterne ikke magte sagen uden store bekostninger,

har derfor også ført til, at samfundet ved private midler har søgt at virke hen til at beskytte den virkelig arbejdsøgende arbejder. De midler, som komme i betragtning, ere således dels autoritetsmæssige, hjemlede i lovgivningen, dels af en privat, samfundsmæssig karakter.

Evnen til at opretholde lovgivningens bestræbelser for at modarbejde løsgængereri og betleri spiller selvfølgelig en væsentlig rolle for det executive politi. Mangler denne evne på grund af en for ringe politistyrke i forhold til jurisdiktionen, ville andre forholdsregler næppe kunne opveje den. Dens betydning har åbenbart også vist sig i de amter i Danmark, hvor man i årenes løb har indført en forøget politistyrke i landjurisdiktionerne, idet løsgængerens antal derved formindskedes. En lille notits mældte også for kort siden, at man i Sønderborgkredsen havde fået løsgængeriet næsten udryddet ved at antage overtallige betjente med dagløn i de måneder af året, da det plejede at være størst; deres opgave var alene den at anholde løsgængere. Midlet, som må være forholdsvis mindre bekosteligt, synes i tættere befolkede egne at være praktisk og i hvert tilfælde et forsøg værd. På det af de danske justitsembedsmænd i 1882 afholdte møde gik også en vedtagen udtalelse ud på *ønskeligheden af en kraftig styrelse af landpolitiet*.

I forbindelse hermed kunne nogle oplysninger anføres, som Borgmester SCHJØRRING*o*i Kolding har meddelt i Febr. d. å. i Berl. Tid. om de rejsende håndværkeres besøg i denne by. Han siger:

„Jeg skal da oplyse, at, medens der på det herværende politikammer i 1881 viseredes 1327 personer, der så godt som alle vare håndværkssvende, gik tallet i 1882 ned til 892, hvilken nedgang i tallet i overvejende grad faldt på den sidste del af året, altså efter mødet i Horsens, og medens der i den forløbne del af året 1883 kun har været 118 viseringer, udgjorde disse i den tilsvarende del af 1882 177, så at antallet fremdeles synes at være aftagende. I forbindelse hermed står det, at antallet af de for det offen-

lige så kostbare betlerisager fra 1ste September forrige år til dato kun har været 8, medens der i den tilsvarende del af 1881—82 var 19.“

En mulighed er der dog for, at det næsten for ethvert arbejde gunstige efterår og den ligeledes følgende vinter også har nogen indflydelse på nedgangen i de rejsende håndværkeres antal i den ovenfor nævnte periode.

Ved siden heraf er det en nødvendighed, at lovgivningens bestemmelser ere sådanne, som dels virkelig ramme individet og altså hidføre den tilsigtede virkning, og dels ikke tillade for meget spillerum i udførelsen, så at denne kan blive ikke så lidt forskelligartet på de forskellige steder. Hvad nu det sidste angår, så fremgår det klart af den før nævnte danske betænkning ligesom også af oplysningerne fra Tyskland og Frankrig, at lovgivningens bestemmelser både kunne og også virkelig udføres med for stor lemfældighed i mange tilfælde. Hvad det første angår synes det utvivlsomt, at lovbestemmelserne i nogle tilfælde ere utilstrækkelige til at hæmme ondet, i andre tilfælde mere end tilstrækkelige til at demoralisere, hvor dette dog langtfra er tilsigtet. Dette sidste gælder navnlig de hyppig tilbagevendende korte straffe og deres udførelse, som påviselig bringer løsgængerer dybere ned. En notits i begyndelsen af d. år om en slagtersvend, som i en alder af 42 år er dømt 49de gang for løsgænger og betleri i en dansk købstad, er i så henseende karakteristisk. Jeg skal ikke opholde mig ved de særlig tyske forhold, som have medført, at man i mange tilfælde er mere tilbøjelig til at lade betleren løbe efter en meget kort straf (indtil 6 uger) istedenfor at anbringe ham i en korrektionsanstalt, hvilket iøvrigt ikke i alle tilfælde må ske, men selv om så var, findes ofte ingen anstalt, eller den kommunale, som findes, egner sig kun lidet til anbringelsen. Lovbestemmelserne ere vel sådanne, at løsgænger og betleren ikke vil kunne gå ram forbi; men han rammes ikke således, at han afholdes fra at fortsætte,

og på den anden side rammes den ikke egenlige løsgænger let for hårdt og gøres efterhånden til habituel løsgænger. På dette punkt har emnet den interessante side, at der i de forskellige lande atter her kommer en stærk fordømmelse frem af anvendelsen af de korte, lidet intensive straffe, idet de ofte enten blive resultatløse som forbedrende eller blot og bar nedbrydende. Der peges herigennem også fra denne side hen på en anden form for straffeidømmelsen og for den deraf følgende straffefuldbyrkelse. Forsåvidt spørgsmålet berører fattigvæsenet, idet der kan blive tale om at henvise løsgængereren til dette, så har det tilstrækkelig vist sig, at dettes interesse ikke strækker sig udover den kommune, det repræsenterer, og denne har ingen interesse af at forsøge fattigbyrden, hvorfor tilbøjeligheden er størst til at lade løsgængereren løbe og søge underholdet i andre kommuner.

I følelsen af ondets overhåndtagen og af autoriteternes mangel på evne til at hæmme det have samfundene søgt dels at værne sig imod trykket dels at redde de individer, som give håb, fra at forsøge løsgængerens skare. Her have vi altså atter en sag, hvori samfundet ligesom skyder autoriteten noget tilside for selv at tage en del af byrden på sine skuldre.

Blandt de midler, som samfundene have forsøgt at anvende mod løsgængerne, lå vistnok foreninger mod tiggeren ved dørene nærmest. Disses udbredelse voxede hurtigt i de sidste år i Tyskland; men deres betydning er man dog nu ved at anse snarere for uheldig end heldig. Den faste understøttelse, som man gav som ækivalent for tiggeriet, samlede løsgængerne i større antal end før til flere byer, og understøttelsen ansås som en berettiget fordring. Om dagen foretoges udflugter til omegnen for at betle, og om aftenen drog løsgængerne til byen for at få frit logis af foreningens kasse. Men det er ikke blot de foreninger, som give penge, der anses for uheldige; også de, der yde naturalforplejning, have vist et lignende resultat; de have også kun bidraget til at befordre vagabonden videre på

hans omløben. Dertil kommer, at prøvelsen af legitimationen som rejsende arbejder er meget vanskelig, at ydelser in natura ikke ere lette at organisere, og endelig at alle disse foreninger ere rent lokale med lokale interesser. Bestræbelserne ere derfor i Tyskland i den sidste tid gåede ud på at forene de lokale foreninger i en for en større kreds. Det at kunne anvise arbejde er naturligvis det heldigste og den bedste måde til at kunne skille den virkelig arbejdssøgende fra løsgængereren. Man har også forsøgt dette i Tyskland. I „Die Vagabundenfrage“ anføres et eksempel. Man anviste arbejde på en ny landevej til en dagløn af 1,30 til 1,50 mk. Men af 10 betlere var der næppe en, som anså det for umagen værd at tage mod arbejdet.

Et andet eksempel i større målestok er arbejderkolonien *Wilhelmsdorf* i regeringskredsen *Minden*. Dennes opgave er netop at række de arbejdere, som ville arbejde, en hjælpsom hånd, og berøve løsgængereren lejligheden til under falske foregivender at fortsætte tiggeriet. Kolonien er godt et år gammel og har til slutningen af 1882 optaget over 300 løsgængere, henhørende til alle håndværk. Af de optagne blev 153 tid efter anden igen sendte bort. Ved bestyrelsens bistand blev 133, efterat de havde fortjent sig ny klæder, anbragte i arbejde. Den arbejdskontrakt, som enhver, der optages, må underskrive, udelukker muligheden for, at døgenigter kunne trives der, og de fleste have også vist alvorlig villie til at arbejde. Brændevinsdrik er forbudt. Arbejdet er ikke let. Det består i at opbryde jorden, ofte i flere fods dybde, for at bortskaffe de underliggende stenmasser og derefter gøre overfladen dyrkelig. En bæk med rigeligt vand frembringer enge, som muliggør kvægdrift; andre steder ere tjenlige til skovbrug. Arbejdet udføres som oftest i akkord, boligerne ere renlige, og kosten god. Fortjenesten er beregnet til 25—40 pf. med kost og logis pr. dag. Foretagendet har fordret betydelige omkostninger. Købet af de 3 bøndergårde, hvorpå anstalten er oprettet, kostede 60000 mk., hvoraf de westphalske provinsialstænder

tilskød 40000 mk. Nybygningerne have kostet 38000 mk. og inventariet 12000 mk., deri indbefattet koloniens 2 heste og 18 stkr. kvæg. Der er opført 4 arbejdsbygninger, hvori er spiserum til 120 personer. Hensigten er at have plads til 200 senge. Ved dette foretagende vil man dels give løsgængeriet dødsstødet der i kredsen, dels vil det have den praktiske nytte, at mangt et ulykkeligt menneske reddes fra at blive løsgænger. De lokale politivrigheder i kredsen have fået pålæg om at skride ind mod enhver løsgænger. Udtalelser om kolonien gå ud på, at de egenlige løsgængere ere forsvundne fra kredsen, og virkelig arbejdsøgende indfinde sig allevegne fra.

I *Tyskland* er man således kommen til det resultat, at understøttelsen af de virkelig arbejdsøgende, særligt med arbejde, må organiseres for større kredse, at den understøttede stilles under opsig, og at truslen med tvangsarbejde må skærpes.

Efter de foran anførte domme om den lokale private understøttelse af rejsende arbejdere i Tyskland som snarere værende til skade end til gavn for sagen synes der ikke at være sær grund til at vente sig store resultater af de bestræbelser i lignende retning, som ere gjorte i Danmark. Den før nævnte betænkning fra de danske justitsembedsmænd samstemmer også med disse domme. Erfaringer foreligge vel ikke endnu, hvorpå nogen dom kan begrundes, men disse synes snart at måtte kunne indhentes navnlig i retning af, hvorvidt den ene eller anden slags understøttelse måtte hidrage løsgængere eller rejsende arbejdere overhovedet i større omfang end før til byer, hvor understøttelse gives. Hovedsagen er jo at kunne skelne den arbejdsøgende fra løsgængereren. I så henseende synes den i Slagelse oprettede forening at have fulgt de af „Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Håndværk“ fremsatte udkasts bestemmelser, som for en del kunne vejlede ved skønnet for optagelsen i det fra 1ste Nobr. f. år oprettede herberg. Bestemmelsen om, at den rejsende skal have

svaret kontingent til lignende foreninger i andre byer, hvor han har arbejdet, fordrer imidlertid en organisation, som ikke endnu eksisterer, ligesom det, at papirerne skulle udvise, at personen ikke er løsgænger, efter samme udkast i de fleste tilfælde vil være en mindre betryggende prøve. Sandsynligt er det, at, dersom disse foreninger i byerne ville drage løsgængere og betlere til sig, vil det gå her som i Tyskland, at landbefolkningen vil blive hjemsøgt af dem om dagen, og om aftenen ville de søge til herberget i byen for at få fri aftensmad og frit logis.

Også i *Sverige* har denne sag nylig været genstand for undersøgelse af en kommission, hvis forslag med motiver afgaves i August f. år. Dog må bemærkes, at allerede 1869 nedsattes en kommission om samme sag. Dennes arbejde kunde imidlertid efter over 10 års forløb ikke nu anses for tidssvarende. Den nuværende lovgivning i Sverige går ud fra, at enhver, som ikke har en livsstilling, der gør særlige forsigtighedsregler mod befrygtede retskrænkelser nødvendig, ved bevis fra en autoritet skal kunne godtgøre, at han ernærer sig lovligt og ordenligt, det såkaldte „*laga försvar*.“ Denne forudsætning anser kommissionens betænkning for stridende mod tidens fordring på ret for enhver til at søge sin arbejdskraft anbragt, hvor han vil. Dens forslag omfatter derfor kun sikkerhedsforanstaltninger mod virkelige løsgængere og lastefulde personer, hvis færd er farlig for almensikkerheden. Hovedmomenterne i forslaget ere, at enhver, som ikke har eller søger arbejde, behandles som løsgænger, anholdes og forhøres. Er han bevislig løsgænger, advares han; er han desuden, som straffet, berøvet „medborgerligt förtroende“, stilles han under politiopsigt, mindst i 2 år. Træffes den advarede inden 2 års forløb atter som løsgænger, erklæres han for løsgænger for en tid af 2 år. Hvis denne eller den, som står under politiopsigt, atter træffes som løsgænger, anholdes han og kan idømmes den første fra 1 måneds til 1 års tvangsarbejde, den sidste fra 6 måneders til 2 års tvangsarbejde. Personer under 18

år indsættes i en almindelig opdragelsesanstalt. Erklæringen om at anses for løsgænger såvelsom politiopsigten gælder for 2 år, efter at tvangsarbejdet er afsonet. Tvangsarbejdet skal afsones i statens anstalter; dog kan det tillades afsonet i fattigvæsenets tvangsarbejdsanstalter, hvor sådanne findes, mod godtgørelse af statskassen til disse. Det skal pålægges politi- og kommunale myndigheder at gøre sig umage for at skaffe løsgængere arbejde. Børn under 15 år falde ikke ind under disse bestemmelser. — I fattiglovgivningen foreslås den forandring, at betlere, som ikke behøve fattighjælp, kunne behandles som løsgængere. — Da kommissionen ned-sattes, var der en antydning til at lade byrden af løsgængeriet gå over fra staten til fattigvæsenet. Dette troede kommissionen ikke at kunne tilråde, da efter dens opfattelse spørgsmålet galdt samfundet og dettes sikkerhed, og derfor af det lokale fattigvæsen let kunde betragtes som en byrde, man måtte se at blive af med i hvert enkelt tilfælde, noget, som jo også viser sig manglestedes, hvor forholdene ere således ordnede. Et praktisk formål har forslaget haft for øje, nemlig at formindske den uophørlige transport af løsgængere. Denne kostede i 1880 staten 305141 kr. En fængselsmand har derom tilskrevet redaktionen, at 10 til 12 transportfanger hver uge passere fængslet, og de fleste ere løsgængere. Forholdet er nemlig nu det, at den anholdte løsgænger strax transporteres til hjemstedet for at forhøres, medens han efter forslaget kan forhøres på anholdelsesstedet. Domsretten tilkommer den administrative myndighed og ikke den judicielle. Antallet af løsgængere ere i de sidste 35 år gået ned fra 2000 til c. 1100 årlig eller 2,25 på 10000 indbyggere.

Foran er det berørt, at der i *Frankrig* er forelagt et forslag om recidivisternes behandling, som går ud på at forvise dem fra landet. Spørgsmålet om straffekolonier har forøvrigt også været fremme i Tyskland i 1880 under rådslagningen om det senere henlagte lovudkast om fuldbyrdelsen af frihedsstraffen. Sagen fandt imidlertid ikke

mange forsvarere særligt på grund af de erfaringer, man andensteds havde gjort. Hvor stærkt dette spørgsmål vedrører løsgængerisagen vil fremgå af følgende udtalelse i ovennævnte forslags motiver. „Det, som må fremkalde den største overvejelse og undersøgelse, er, hvorledes behandlingen af løsgængere og betlere skal være. De mest kompetente praktiske justitsembedsmænd og administrative øvrigheder bekræfte, at løsgængerne og betlerne danne det altid tilstedeværende kontingent, hvoraf forbryderne rekrutteres, og hvorfra et antal lovovertrædelser udgå, hvis ophavsmænd hverken kunne opdages eller straffes af mangel på bevis“. Af lovforslagets bestemmelser skal her fremhæves: Forvisningen skal bestå i stedsevarende internering i de franske koloniers eller besiddelsers område. Alle, som efter nærmere regler dømmes for forbrydelser (crimes) og for tyveri, hæleri, svig, bedrageri, offentlig krænkelse af sædeligheden, forførelse af unge til løssagtighed, løsgængeri og betleri, underkastes forvisning. Denne indtræder, når hovedstraffen ikke har den legale virkning at fjerne den dømte for bestandig fra Frankrig, for enhver, hvem der er overgået to domme for forbrydelser (crimes), hver på over 1 års fængsel; enhver, som for forbrydelser er dømt til over 1 år og tre gange er dømt på mindst 3 måneder for de foran nævnte overtrædelser (délits), rækkefølgen er ligegyldig; enhver, som er dømt fem gange på mindst tre måneder for forannævnte overtrædelser i et tidsrum af ikke over 12 år. Ingen, som har fyldt 60 år, når dommen, som har forvisning til følge, overgår ham, skal forvises. Det samme gælder den, som ikke har fyldt 21 år. Forvisningen træder først i kraft, når den sidst idømte straf er afsonet; den kan kun pålægges af de ordinære domstole. De forviste kunne erholde midlertidig eller endelig koncession på jord, forskud, lån af materialier eller redskaber. Ligeledes ville deres familier kunne få hjælp til at begive sig til forvisningsstedet. I undtagelsestilfælde vil der kunne indrømmes tilladelse til at forlade forvisningsstedet i højst 6 måneder. Iøvrigt er

dette spørgsmål siden 1875 behandlet i Frankrig gennem forskellige forslag, ligesom der også samtidig med det oven omtalte er fremlagt et privat af WALDECK ROUSSEAU, som kun i bestemmelserne om betingelserne for forvisningens indtrædelse er forskelligt fra hint, medens begge lade den indtræde „de plein droit“. Indvendingerne mod enkelthederne i forslaget skulle ikke berøres her; men det skal fremhæves, at de ikke angå forslagets hovedtanke at forhindre tilbagefaldet og dets fordærlige følger.

Sluttelig skal ordningen i *Belgien* af disse forhold kortelig nævnes, fordi denne, som slutter sig til fængselsvæsenets, fremtræder som en fuld ordnet statssag, der har vist sin betydning ved at holde løsgængeriet og betleriet i tømme. Denne ordning stammer fra 1866 og 67, da staten tog sagen fra kommunerne, som nu må yde et bidrag for hvert af deres medlemmer, der indtages i anstalterne. Enhver person over 14 år, som træffes som løsgænger eller betler, straffes og stilles derefter til regeringens rådighed. Straffen er fængsel fra 1—7 dage, og i gentagelsestilfælde 8—15 dage; ved kvalificeret tiggeri (benyttelse af børn, osv.) 8 dage til 3 måneder. Straffen kan afsones i et *dépôt de mendicité*, en reformskole eller et fængsel efter regeringens bestemmelse, og celle kan anvendes. Anbringelsen efter straffen finder for de unge under 18 år sted i de så vel kendte *Colonies agricoles de réforme* i *Ruyssede*, *Wynghene* og *Beernem*. Opholdet kan udstrækkes til det 21 år. Personer over 18 år anbringes i den store koloni (*dépôt de mendicité*) *Merxplas-Ryckevorsel* og *Wortel*, hvor der er plads til 12—1600 personer. Opholdet er for de dømte mindst 1 måned og i gentagelsestilfælde mindst 1 år. Af hensyn til disciplinen kunne de også anbringes i et fængsel.

Det hele løsgængerispørgsmål, som her er forsøgt skitseret, frembyder flere enkeltheder af interesse ved siden af dets overordenlige betydning for samfundet i det hele taget. Selv om dets karakter kan være noget forskellig i de for-

skellige lande, så at det muligt i Tyskland og Danmark er noget mere afhængigt af arbejdsforholdenes udvikling og mindre gribende ind i de straffedes tilbagefald, bliver udstrækningen af dets demoraliserende indflydelse dog kun et tidsspørgsmål, hvor det får lov til at trives eller ikke mødes af tilstrækkeligt virksomme midler til dets undertrykkelse. Et moment er der, hvorom alle samles, nemlig de korte straffes afmagt og den deraf udspringende demoralisation. Denne erkendelse er af interesse; thi den peger på nødvendigheden af bruddet med de gamle straffetretsteorier, med de af dommeren udmålte straffetider, det bånd, som endnu hindrer en rationnel straffefuldbyrdeles gennemførelse. En tilnærmelse er alt gjort i den retning i adskillige lande ved behandlingen af unge personer, vel også ved den betingede løsladelse, og som et endnu yderligere skridt i samme retning må det franske forslag om forvisning opfattes. Medens de to første have fået næsten enstemmig billigelse fra alle sider, kan det sidste dog næppe betragtes som andet end en tvivlsom udvej af et vanskeligt dilemma, som en huggen knuden over, fordi man endnu ikke kan løse den, men på den anden side dog som en trusel, der vil få sin betydning i hvert tilfælde i øjeblikket, for hvilket den vel også nærmest må betragtes som dikteret.

Når en artikel i „la Liberté“ anbefaler *Gabon* i Afrika og *Cayenne* i Amerika som de mest passende opholdssteder for de forviste recidivister, bemærker *Bul. de la Soc. gén. des prisons* nr. 1, 1883: „Nuvel, lader os sende recidivisterne til Cayenne og Gabon og så til lovforslaget føje en paragraf sålydende: „Den gule feber og kannibalerne ere bestemt til at fuldbyrde nærværende lov.““

I overensstemmelse med erkendelsen af de korte straffes afmagt står den fælles fordring på alvorlige og gennemførlige repressive forholdsregler, som blive følelige for den virkelige løsgænger. Dette er det, den belgiske ordning med held har bragt i stand, og dertil sigter også den nævnte svenske

kommissions forslag. Det er utvivlsomt rigtigt, når dette forslag ikke har villet gå ind på at lade hovedvægten i spørgsmålet komme til at afhænge af fattigkommunen, således som i Danmark, hvor der er vidnesbyrd nok om de uheldbringende følger deraf. Derimod er det vistnok et spørgsmål, om ikke forslagets bestemmelser give løsgængereren for stort et spillerum, forinden de repressive forholdsregler ville kunne anvendes. Fra statens side kan spørgsmålet kun løses ved repressive midler af tilbørlig vægt under fuldt hensyn til ikke at ramme den virkelig arbejdssøgende. For ham ligger løsningen ene i at finde arbejde, og denne løsning må blive samfundets og nationaløkonomiens opgave.

Efterat ovenstående var nedskrevet, have delegerede fra flere af Foreningerne til understøttelse af rejsende håndværksvende i Danmark efter indbydelse fra 5 af disse afholdt et møde d. 16de April for at iværksætte en slutning af alle foreninger med dette formål i landet. Mødet bemyndigede indbyderne til at opfordre Fællesrepræsentationen for dansk Håndværk og Industri til at virke for, at svendeklassen knyttes til understøttelseskasserne, at disse, når det rette tidspunkt kommer, udsondres som en selvstændig virkende institution, og at oprettelse af herberge gøres til en hovedsag.

FR. STUCKENBERG.
